

- 3 **Een goede vertaler vertaalt niet alles**
- 8 **'Voor wie loop je hier rond?'**
- 12 **Communicatie in de schoolgangen**
- 15 **Port State Control: levendig Engels, zonder hollandismen**
- 16 **Taalcentrum-VU-columnwedstrijd**

Voetbal, spelling en grammatica

Deelnemers enthousiast over Spellingspelen

Tekstsoorten en -maten

Een redactioneel is geen column, net zoals een voorwoord geen inleiding is, en een webtekst geen brochure. Elke tekstsoort kent zo z'n eigen specifieke eisen op het gebied van inhoud, opbouw, formulering en presentatie. In dit Taaljournaal besteden we aandacht aan heel uiteenlopende tekstsoorten. Bijvoorbeeld aan de persberichten van PUMA, maar ook aan de brieven en brochures van verzekeraars en de vergaderstukken van IVW Port State Control. Natuurlijk is het belangrijkste dat elke tekst, ongeacht of dat nu een persbericht is of een brief, goed 'communiceert met de doelgroep', zoals Edward van der Zwaag van het Horizon College betoogt op pagina 12. En dat de tekst, zo onderstreept ook Wim van der Giessen van de gemeente Rijswijk op pagina 9, foutloos is. Het Taalcentrum-VU helpt daar graag een handje bij. Met een correcte vertaling, een training, eindredactie, of een heus spellingevenement. Over dat laatste leest u meer op pagina 6. Daar blikken we terug op onze Spellingspelen, waar sportjournalist Tom Egbers namens het Taalcentrum-VU de Duidelijketaalprijs 2010 overhandigde aan voetballer Mark van Bommel.

Tot slot nodigen we u van harte uit om ons te laten zien wat u zélf kunt als het gaat om de tekstsoort *column*: doe mee aan de Taalcentrum-VU-columnwedstrijd. Aan welke eisen deze specifieke tekstsoort moet voldoen? Kijk op pagina 16 en op www.taalcentrum-vu.nl. Alvast veel lees- en schrijfplezier gewenst!

Annette van der Schee

Inhoud

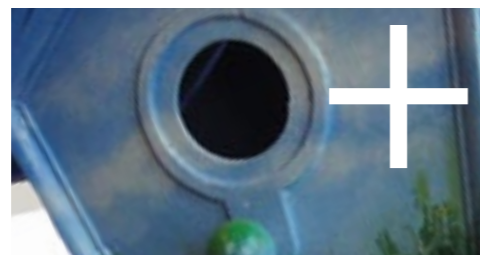
PUMA bereidt zich voor op WK-voetbal

Column
Halve kip

Spellingspelen en Duidelijketaalprijs 2010

Praktijkproject
Gemeente Rijswijk:
'Voor wie loop je hier rond?'

En verder...
Taaltip: 94% procent van de huishoudens hebben geen problemen? 7

Lofprijzen voor taaltoets 11

Colofon

Taaljournaal is een uitgave van het Taalcentrum-VU. Het wordt gratis verspreid onder de relaties van het Taalcentrum-VU.

Redactie: Anne Boerrigter, Maike Kroese, Wandert Logcher, Barbara van Male, Eduard van Rooijen, Annette van der Schee (hoofdredactie), Eric Tiggeler (eindredactie), Annemiek Verbeek.

Vormgeving: Daniël Knispel (Knispel Multimedia)

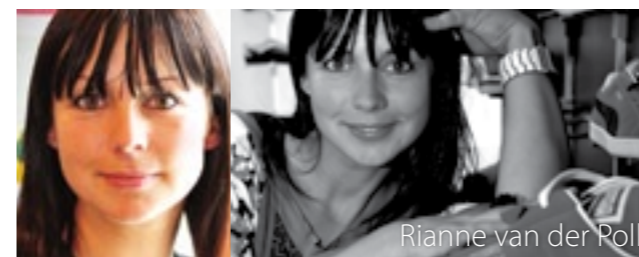
Fotografie: Annet Delfgaauw, Rotterdam, Monique Kooijmans, Amsterdam, Omslagfoto door Sjoerd van der Hucht, Den Haag, VI Images, Den Haag

Taalcentrum-VU Buitenveldertselaan 3-7 1081 HV Amsterdam

T 020 - 598 64 20 E info@taalcentrum-vu.nl W www.taalcentrum-vu.nl

Een goede vertaler vertaalt niet alles

PUMA maakt zich op voor het WK in Zuid-Afrika

Rianne van der Pol

'Eenheidspakket' blijft gewoon *Unity kit* en een *brand ambassador* is nooit een 'merkambassadeur'. In de persberichten voor PUMA Benelux moeten veel woorden juist níet vertaald worden: dat zijn vaste begrippen in PUMA's internationale communicatie over het WK-voetbal in Zuid-Afrika. Tijdens het WK draait de pr-afdeling van het sportmerk – hoofdsponsor van maar liefst vier deelnemende Afrikaanse teams – overuren.

Rianne van der Pol, pr-medewerker bij PUMA Benelux: 'PUMA is kledingsponsor van vier Afrikaanse nationale voetbalteams, dus het zat in de planning dat het WK in Zuid-Afrika, van 11 juni tot 11 juli, een periode van *highlight na highlight* zou zijn. De *Unity kit* die we ontwikkelden, is een identiek shirt voor alle spelers van Kameroen, Ivoorkust, Ghana én Algerije. Het zou prachtig zijn als ze dit bruin-blauw-gele shirt dragen, om de eenheid van het Afrikaanse continent te benadrukken.'

Voetbalschoen

'Er gebeurt veel, héél veel, rond het WK. PUMA staat voor veel meer dan schoenen, ballen en kleding. PUMA is een universele *lifestyle*. We zoeken constant *brand ambassadors*; artiesten, sporters en bloggers die zich aan PUMA verbinden. Zo maakte de Afrikaans-Amerikaanse kunstenaar Kehinde Wiley schilderijen van drie Afrikaanse sterpelers op dit WK. De expositie is door PUMA gesponsord en trekt de wereld over. PUMA zou PUMA niet zijn als we aan deze bijzondere samenwerking geen producten zouden koppelen. Zo hebben we een nieuwe voetbalschoen gelanceerd, geïnspireerd op kleuren en prints uit de schilderijen van Wiley.'

Snel handelen

'In de hectiek moet je in je communicatie naar buiten snel kunnen schakelen en nog

sneller handelen. De Engelstalige persberichten komen vanaf het hoofdkantoor in Duitsland en moeten binnen een of twee dagen vertaald naar de Nederlandse media. Een Amsterdams pr-bureau waarmee we werken, wees ons op het Taalcentrum. En wat blijkt? Het gaat nu sneller en accurater dan toen we het zelf deden. De vertalers zijn snel, flexibel en vakkundig, echt heel fijn. De kunst is om aan te voelen wat wel en vooral niet vertaald moet worden. Af en toe is nog wat *finetuning* nodig, maar de basis is altijd in één keer goed.'

'In de hectiek moet je snel kunnen schakelen en nog sneller handelen.'

TEKST: ANNEMIEK VERBEEK | FOTOGRAFIE: MONIQUE KOOIJMANS

Halve kip

De vrouw tegenover me glimlacht vriendelijk, maar ik ben afgeleid. Door iets op haar hoofd. Het wiebelt en het zwaait, het deint en het trilt. Ik probeer me op het gesprek te concentreren – de vrouw is niet alleen aardig maar ook grappig, kom op, dit moet lukken – maar het is zinloos. Ik kan geen goed gesprek voeren met een vrouw met een halve kip op haar hoofd. Ik kijk om me heen. Als ze nu de enige was. Maar waar ik ook kijk, zie ik vrouwen met een halve kip in hun haar.

Ik was verzeild geraakt op een traditionele bruiloft op het Engelse platteland. Die kippen schenen daar traditie te zijn. Eigenlijk was ik gewaarschuwd: de avond ervoor, tijdens het buffet, had de moeder van de bruid al aangekondigd dat ze een *fascinator* zou dragen. 'It's a hat, but without the hat', had ze me nog behulpzaam toegefluisterd. En ik had begrijpend geknikt, hoewel ik me in een niet-begrijpende staat bevond. Ik had geen flauw idee wat het was, noch waarom zo'n ding de naam 'fascinator' zou moeten dragen. Terug op mijn hotelkamer had het *Oxford Advanced Learner's Dictionary* geen uitkomst geboden. Vlak voordat ik in slaap viel, had ik nog geconcludeerd dat het iets heel fascinerends moest zijn.

Dat bleek dus juist. Fascinerender nog was dat ik mij de hele dag en avond naakt voelde. Terwijl ik niet minder haar op mijn hoofd had dan anders (en dat is een heleboel haar). En terwijl geen van die haren op mijn hoofd erover peinsde om zich te laten vergezellen door een halve kip. Ik begreep op slag waarom kalende mannen van alles willen compenseren. Ik heb zelf de hele avond raar staan dansen.

Eenmaal thuis heb ik mij toch nog even in het fenomeen verdiept. Volgens Wikipedia is een *fascinator* 'a delicate, slightly-to-very frivolous head decoration worn almost exclusively by women'. Die naam en omschrijving vind ik stukken mooier en mystieker dan het ding zelf.

Maar het ergste komt nog. *Fascinators* zijn – onder dezelfde naam! – een trend in Nederland. En om die trend te ontvluchten, kan ik niet eens naar overzee emigreren.

PS Kunt u het beter? Doe mee aan de Taalcentrum-VU-columnwedstrijd! Lees meer op pagina 16.

Communicatie-keurmerk voor verzekeraars

Sinds maart kunnen verzekeraars zich aanmelden voor het Keurmerk Klantgericht Verzekeren (www.klantgerichtverzekeren.nl). Een belangrijk onderdeel van het keurmerk is heldere communicatie. Schrijven ze hun klanten heldere brieven en is de informatie in hun brochures begrijpelijk? Dat toetst het Taalcentrum-VU in opdracht van de Stichting Toetsing Verzekeraars. Bij de stichting hebben zich inmiddels tientallen verzekeraars aangemeld die belangstelling hebben voor het keurmerk. Het Taalcentrum-VU heeft checklists opgesteld met objectieve toetsingsnormen voor heldere schriftelijke communicatie. Aan de hand van deze checklists toetst het Taalcentrum de brieven en brochures van verzekeraars op structuur, inhoud, formulering, correctheid en presentatie.

i Wilt u meer weten over de tekstkwaliteitsmeting van het Taalcentrum-VU? Bel of mail dan met Annette van der Schee, telefoon 020 – 598 6420 of e-mail tekst@taalcentrum-vu.nl.

Topcijfer voor klanttevredenheid

Hoe goed is het Taalcentrum-VU? Dat beoordelen we niet zelf, dat beoordelen objectieve keuringsinstanties. De afgelopen maanden zijn we driemaal getoetst én goedgekeurd.

- Het Taalcentrum-VU is getoetst en erkend door CEDEO, een onafhankelijk instituut dat klanttevredenheidsonderzoeken uitvoert bij trainingsinstellingen. Hoe waarderen klanten de samenwerkingsrelatie, de dienstverlening en de prestaties van het opleidingsinstituut? Het Taalcentrum scoort een zeer hoge klanttevredenheid van 96,8%. Als pluspunten noemen klanten onze gedegen analyse vooraf, de manier waarop we inspelen op hun wensen, en de prijs en kwaliteit van onze trainingen.
- Het vertaalbureau van het Taalcentrum voldoet opnieuw aan NEN-EN 15038-2006, de Europese norm voor vertaaldiensten. Na de audit vorig jaar was dit de eerste herkeuring door Kiwa, om te zien of we de aanbevelingen ter harte hadden genomen. Dat was het geval, zodat we het certificaat – tot de volgende herkeuring – mogen blijven voeren.
- De training *Helder Rapporteren* van het Taalcentrum-VU is gecertificeerd door een beroepsregister in de zorgsector, het beroepsregister vanagogisch en maatschappelijk werkers. Dat neemt de training op in zijn opleidingsaanbod. Instellingen in de zorgsector kunnen zich via de website www.beroepsregister-bamw.nl oriënteren op allerlei vakgerichte opleidingen.

Intensieve zomercursus Writing a scientific article weer van start

Kunt u wel wat (taalkundige) coaching gebruiken bij het schrijven van uw Engelstalige artikel? Wilt u deze zomer intensief met uw proefschrift aan de slag? Dan is de tweeweekse zomercursus Writing a scientific article zeker iets voor u.

Vanaf eind juni biedt het Taalcentrum-VU deze zomercursus weer aan. Deelnemers gaan gedurende twee weken grondig aan de slag met hun Engelstalige artikel of proefschrift. U verbetert aan de hand van (schrijf)oefeningen en theorie uw wetenschappelijke schrijfvaardigheid, werkt u aan uw artikel én ontvangt u gerichte taalkundige feedback op uw tekst van de docent en van de andere deelnemers (*peer review*). Na afloop van de cursus is uw schrijfvaardigheid sterk verbeterd en hebt u een flinke vooruitgang geboekt bij het schrijven van uw artikel.

i Kijk voor meer informatie op www.taalcentrum-vu.nl of neem contact op met Aafke Hoefmans, telefoon 020 598 6420 of ahoefmans@taalcentrum-vu.nl.

Voetbal, spelling en grammatica

Bezoekers enthousiast over Spellingspelen

Op 25 maart organiseerde het Taalcentrum-VU in het Museum voor Communicatie in Den Haag de Spellingspelen. Tijdens dit evenement, geheel in het teken van het Oranjegevoel, werd ook de Duidelijketaalprijs 2010 uitgereikt aan voetballer Mark van Bommel. De middag stond onder voorzitterschap van sportjournalist Tom Egbers.

Op de Spellingspelen streden meer dan 100 deelnemers tegen elkaar tijdens het Gezellig Hollands Dictee dat taalboekenschrijver Eric Tiggeler speciaal voor deze gelegenheid had opgesteld. Van arbeider tot academicus, van probleemwijk-bewoner tot demissionair minister-president, van havo 4-leerling tot 80-jarige AOW'er: als Nederland sportief excelleert, dan geeft iedereen acte de présence in die doldwaze Oranjecarrousel. Met zinnen als deze zorgde Tom Egbers, die de eer had om het dictee voor te lezen, voor een sfeer vol spanning en wanhoop onder de aanwezigen.

Goede voorbereiding

De gasten werden goed voorbereid het dictee ingestuurd: zij begonnen de Spelen met een miniworkshop Foutloos Nederlands. Ervaren trainers van het Taalcentrum-VU

gaven uitleg over de grootste spellingstruikelblokken van het Nederlands.

'Het was een bijzonder leuke middag!', aldus Robert Kroese, onderzoeker bij Onderzoeksinstituut OTB. 'De workshop was erg nuttig, je merkt dat veel mensen dagelijks worstelen met hoofdletters, streepjes en het al dan niet aan elkaar schrijven van woorden. Marianne Zeekant, onze trainer, heeft eindelijk eens duidelijk gemaakt welke regel wanneer geldt. En met haar enthousiasme maakte ze het helemaal af.'

Opmerkelijke winnaar

Zayd Abdulla, redacteur bij het Landbouw Economisch Instituut (LEI), werd uitgeroepen tot winnaar van het dictee. Hij maakte in het hele dictee slechts acht fouten. Een opmerkelijke prestatie: met een Welshe

moeder en een Irakese vader is het Nederlands niet zijn eerste taal. Abdulla denkt daar echter anders over: 'Juist door mijn achtergrond kan ik het Nederlands beter in zijn context zien.' Zayd Abdulla ontving een cheque ter waarde van € 1.500,- om te besteden bij het Taalcentrum-VU.

Duidelijketaalprijs

Er was die middag nog een andere taalwinnaar: voetbalinternational Mark van Bommel kreeg de Duidelijketaalprijs 2010 uitgereikt. Van alle 26 internationals die in opdracht van het Taalcentrum-VU onderzocht zijn, kwam hij naar voren als de voetballer die zich het positiefste onderscheidt door zijn taalvaardigheid. Hij volgt hiermee Alexander Pechtold op, die vorig jaar de prijs kreeg als best sprekende politicus.

Wilt u ook op een leuke, ludieke manier aandacht besteden aan taal in uw organisatie? Dan organiseren we de Spellingspelen ook graag voor u. Dat hoeft natuurlijk niet met het Oranjegevoel als thema: hebt u liever dierendag, of geeft u het dictee graag een culinair sausje? Ook dat kan! Leuk voor een teamdag of personeelsbijeenkomst. Meer weten? Neem dan contact op met Myrthe Bronsdijk via 020 – 598 6420 of info@taalcentrum-vu.nl.

TEKST: WANDERT LOGCHER | FOTOGRAFIE: SJOERD VAN DER HUICHT

Enkelvoud of meervoud?

94% procent van de huishoudens hebben geen problemen?

'Onderzoek wijst uit dat 94% van de huishoudens geen problemen hebben gehad bij het overstappen', zegt Maurice de Hond in een reclamespotje van de Nederlandse Energie Maatschappij. Dat onderzoek zal vast kloppen, maar de zin is niet in orde. Maurice maakt een fout die veel voorkomt: hij struikelt bij de keuze tussen enkelvoud en meervoud na een percentage in het onderwerp. Hoe moet het wel?

Meestal enkelvoud

Als het onderwerp een percentage is, dan staat het werkwoord in het enkelvoud: Onderzoek wijst uit dat 94% van de huishoudens geen problemen heeft gehad bij het overstappen. Het is bijvoorbeeld ook:

- Uit de enquête blijkt dat 20% van de vrouwen en 13% van de mannen beschikt over een Museumkaart.
- 56 procent van de ondervraagden is tevreden over het museumaanbod.

In al deze gevallen is het zelfstandig naamwoord procent het hoofdwoord van het onderwerp. Dus: 94 procent heeft ... Dat – zeker in gesproken taal – hier nogal eens het meervoud wordt gebruikt, komt doordat het onderwerp naar de betekenis wel een meervoud is: het gaat over een groep mensen. Maar al keuren sommige schrijfadvisboekjes dat het meervoud goed, lang niet iedereen vindt het correct Nederlands. Daarom is het aan te raden om het werkwoord te laten overeenstemmen met het grammaticale onderwerp.

Wanneer meervoud?

Let wel op bij zinnen waarin na het percentage een bijzin volgt. Bijvoorbeeld:

- 56 procent van de ondervraagden die beschikt/beschikken over een Museumkaart, is tevreden over het aanbod.

De hoofdzin staat in het enkelvoud: 56 procent is tevreden. Maar de bijzin moet wél in het meervoud. Het is dus:

- 56 procent van de ondervraagden die beschikken over een Museumkaart, is tevreden over het aanbod.

Hoe zit dat? De bijzin – die begint met het woordje die – slaat niet terug op procent, maar op de ondervraagden. Het is niet het percentage dat tevreden is over het aanbod, maar het zijn de ondervraagden.

Kortom

Percentages zetten de taalgebruiker soms op het verkeerde been: naar de betekenis gaat het om een meervoud, maar het woord procent is enkelvoud. Zet het werkwoord dat bij dat percentage hoort, in het enkelvoud: 13% van de mensen vindt dat .... Hou wel in de gaten dat eventuele bijzinnen wél in het meervoud kunnen staan.

Procent of %

Wanneer gebruik je het procentteken en wanneer het woord procent?

Er is geen officiële regel voor de keuze tussen procent en %, maar in de praktijk wordt het woord procent meestal gebruikt in lopende tekst. Het procentteken is gangbaar in tabellen en grafieken, in bijschriften en in bijvoorbeeld formulieren – dus eigenlijk op alle plaatsen waar het gaat om exacte percentages en waar het procentteken ruimtewinst oplevert.

CARTOON: BAS VAN DER SCHOT

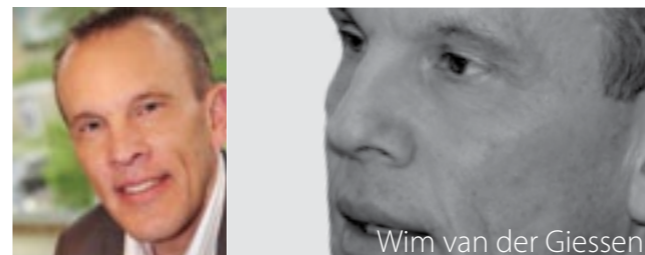
‘Verplaats je in iemand die niet op het stadhuis werkt en de procedures niet kent.’

De gemeente Rijswijk werkt aan de kwaliteit van haar dienstverlening. En dus werkt ze ook aan de kwaliteit van haar communicatie. En met succes: de website www.rijswijk.nl is onderscheiden met de Logeion Grand Prix Webcommunicatie. Maar daar blijft het niet bij. Ook anderszins wil Rijswijk de kwaliteit van haar schriftelijke communicatie verbeteren: de brieven die naar buiten gaan, maar ook raadsvoorstellen en nota's moeten beter. Rijswijk heeft daarom gekozen voor een schrijftraject voor ongeveer 300 medewerkers van de gemeente; het gaat hier om ambtenaren met verschillende schrijftaken. De aanleiding voor het traject zijn eigen ervaringen, signalen van onder meer de lokale rekenkamer en de behoefte bij medewerkers van de organisatie zelf. Rijswijk wil bereiken dat men zich uitdrukt in foutloos Nederlands, dat de duidelijkheid, leesbaarheid en begrijpelijkheid van brieven en nota's toeneemt en dat zodoende de kwaliteit van uw dienstverlening en uw interne politiek-bestuurlijke processen toeneemt.

‘Voor wie loop je hier rond?’

Gemeente Rijswijk verbetert de communicatie met burgers

‘Klaar is het nooit. Onze ambtenaren hebben nu allemaal een training helder schrijven achter de rug. Maar dan kun je niet achterover leunen, ‘zo, lesje gehad, en over tot de orde van de dag.’ Communicatie met de burger, dat die begrijpt wat je bedoelt, vraagt altijd aandacht.’ Wim van der Giessen, directeur bij de gemeente Rijswijk, is projectleider van *Rijswijk schrijft beter*.

‘Voor wie loop je hier rond? Niet voor je baas, maar voor de mensen daarbuiten’, wijst Wim van der Giessen naar de woonwijk waar zijn kamer op uitkijkt. ‘Bewustwording dus, dat is dé basis van hoe je als stadhuis je burgers informeert, met ze communiceert, en ze zelfs bij je beleid betreft. Rijswijk heeft 50.000 inwoners. En die moeten wel begrijpen wat wij hier doen.’ Communicatieadviseur Lorraine de Ploeg: ‘Je kunt het zelfs groter zien: verplaats je in de ander die niet jouw opleidingsniveau heeft, niet op het stadhuis werkt en de procedures niet kent.’ Vanaf september 2009 hebben 350 Rijswijkse ambtenaren een schrijftraining gevolgd en zijn de interne taalcoaches opgeleid – het Taalcentrum-VU heeft het hele traject verzorgd. Nu nog de laatste hand aan de schrijfwijzer, een dictee voor de medewerkers en het traject *Rijswijk schrijft beter* is afgerond.

Ambities

Ik herinner me nog een uitnodiging voor een buurtbijeenkomst in mijn eigen wijk. Onduidelijk, slordig, fiks aantal fouten. Toen ik er iets van zei, werd ik afgewimpeld. Met andere woorden: wil je dat je burgers je begrijpen én je serieus nemen, dan moet je communicatie op alle niveaus op orde zijn.’ Van der Giessen is resoluut als het over vorm en stijl gaat. ‘Foutloos is essentieel. Maar je hoeft niet door de knieën, want te

simpel is iets anders dan begrijpelijk. Kijk, de overheid is geen bedrijf, de burger is geen klant. Wat wij zeggen, moet soms gewoon. Dan heb je te maken met procedures, details, formele taken. En natuurlijk levert dat een zekere spanning op met je ambities om transparant en toegankelijk te zijn. Maar je kunt wel bij je ambtenaren tussen de oren krijgen dat drie brieven van drie verschillende afdelingen in structuur en stijl eenduidig zijn.’

Niet in ‘t wilde weg

Uitnodigingen voor wijkbijeenkomsten, persberichten, antwoorden op aanvragen van een vergunning, besluiten, nieuwsbrieven ... een gemeente communiceert wat af met haar burgers. Dat dat beter kon, zagen Lorraine de Ploeg en Wim van der Giessen al langer. ‘Als je ambtenaren beter wil laten communiceren met de burgers, begin je niet in ‘t wilde weg. We liepen daar op verschillende manieren tegenaan.

Via vragen van burgers aan het college van B en W en de gemeenteraad: ‘kan dat niet duidelijker?’ Wensen die al jaren in de organisatie leefden, en door de reorganisatie vorig jaar meer aan de oppervlakte kwamen. De lokale Rekenkamer vond dat we het beter konden in vergelijking met omliggende gemeentes. En gewoon onze eigen *drive*: we wilden het gewoon beter’, licht Van der Giessen toe. ‘En nu is die

‘Je hoeft niet door de knieën, want te simpel is iets anders dan begrijpelijk.’

Engelse rijkdom www.dictionary.cambridge.org

Moet u Engelse teksten lezen of schrijven? Grote kans dat u af en toe woorden tegenkomt die u niet kunt duiden of waarvan u de nuances niet kent. Wat betekent bijvoorbeeld *threshold*, welke context en associaties passen erbij – en hoe weet u zeker dat u het woord uiteindelijk zelf ook op een goede manier gebruikt?

De website dictionary.cambridge.org heeft alle antwoorden: heldere Engelse definities, voorbeeldzinnen, woorden van gelijke strekking en uitspraakvoorbeelden voor meer dan 40.000 woorden. Dit onlinewoordenboek is professioneel, betrouwbaar en gemakkelijk in gebruik, en bovendien volledig gratis.

Etymologie

Sommige woorden hebben een verrassende geschiedenis. Taaljournaal neemt er elke editie een of twee onder de loep. Deze keer: musea's, schoenen en tenen. Wat is de onverwachte overeenkomst tussen deze woorden?

Wie het Nederlands onzorgvuldig hanteert, kan daarop flink worden afgerekend. Mensen die zonder nadenken *musea's* zeggen, lopen het risico stevig op hun vingers getikt te worden. In het heftigste geval ontlokt dat foute meervoud zelfs een veelgehoord sentiment dat de Nederlandse taal verloedert. Zo gek gingen onze voorvaders immers toch niet om met onze taal?

musea's zegt, past twee meervoudsregels tegelijkertijd toe.

Toch is dit verschijnsel niets nieuws. Ook onze voorvaders verkeerden zich nog wel eens op meervoudskwesties. Zo werd het alledaagse woord *schoen* aan het

einde van de middeleeuwen geleidelijk niet meer als meervoud van *schoe* herkend, en *teen* niet meer als meervoud van *tee*. Tegenwoordig hebben ze in feite zowel *-n* als *-en* als achtervoegsel dat meervoud aangeeft! *Schoenen* en *tenen*: eigenlijk dus net zo gek als *musea's*.

Wat is er precies aan de hand als iemand *musea's* zegt? Het Nederlandse woord *museum* is rechtstreeks overgenomen uit het Latijn. Zo rechtstreeks zelfs, dat we de Latijnse meervoudsregel klakkeloos hebben gekopieerd. Latijnse woorden die op *-um* eindigen, eindigen in het meervoud op *-a*. Eén museum, twee musea. Onder druk van Nederlandse grammaticale regels is ook het meervoud *museums* geaccepteerd. Wie echter

TEKST: WANDERT LOGCHER

bewustwording behoorlijk aanwezig, je hoort medewerkers erover bij de koffieautomaat, in overleggen.'

Blijvertje

Bewust *blijven* van heldere communicatie met de burger staat bij Van der Giessen

hoog op de lijst. 'Je bent er nooit klaar mee. Die bewustwording moet een jaar, twee jaar na nu een blijvertje zijn. Dat betekent dat we leidinggevenden actief blijven aanmoedigen, zij hebben immers een voorbeeldrol. Ook moet je het verbinden aan andere trajecten in je organisatie.'

De Ploeg sluit af: 'De aanpak van het Taalcentrum, met een panel, taalcoaches, een dictee, maakt iedereen enthousiast. Ik ben ervan overtuigd dat helder schrijven daardoor langer bekijft.'

‘Niemand zegt: goh, wat een dijk van een boodschap stond er in jouw persbericht.’

Het Horizon College is een van de 42 regionale opleidingscentra in Nederland. Een roc is een onderwijsinstelling voor beroepsonderwijs en volwasseneneducatie. Roc's bestaan sinds 1996, toen de Wet Educatie & Beroepsonderwijs (WEB) van kracht werd. Bij het Horizon college werken zo'n 1255 mensen, verdeeld over 5 locaties (Alkmaar, Heerhugowaard, Hoorn, Purmerend en Enkhuizen). Het verzorgt onderwijs aan in totaal ruim 11.700 deelnemers.

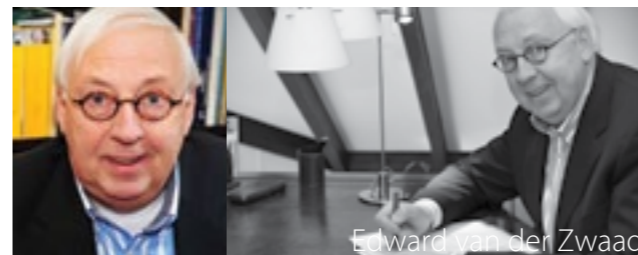
Het Horizon College wil kennis, kunde en leervaardigheid overdragen door advies- en onderwijsactiviteiten aan te bieden aan inwoners, ondernemers en werknemers bij organisaties in het gebied in Noord-Holland boven het Noordzeekanaal. Zo wil het Horizon College de door hen gewenste en kenbaar gemaakte persoonlijke en professionel ontwikkeling mogelijk maken en op die manier een bijdrage leveren aan hun duurzame positie op de arbeidsmarkt, om de sociaal-economische ontwikkeling van de regio te bevorderen. Meer weten? Kijk op www.horizoncollege.nl.

TEKST: EDUARD VAN POOIJEN | FOTOGRAFIE: MONIQUE KOOIJMANS

Communicatie in de schoolgangen

Op het Horizon College speelt taal vooral een sociale rol

Edward van der Zwaag is hoofd Bestuursondersteuning, Communicatie & Onderwijsbeleid (BCO) van het Horizon College, een onderwijsinstelling voor beroepsonderwijs en volwasseneneducatie. In de schoolgangen vangt hij soms zinnen op waarvan hij denkt: waar gaat dit over? Toch vindt hij die gesprekken van jongeren vooral leerzaam. 'Ik moet tenslotte wel met mijn doelgroep kunnen communiceren.'

'Het leven is een leven lang scholen, en scholen is een leven lang openstaan voor nieuwe dingen', zegt Edward van der Zwaag. 'Dat betekent dat ik in mijn werk ook moet openstaan voor veranderingen in taal. En die vind je nergens zo goed als hier, in de gangen van het Horizon College. Ik zie sms'jes voorbijkomen en hoor woorden die voor mij helemaal nieuw zijn. Thuis taal en schooltaal zijn heel verschillend. Als we elkaar goed willen begrijpen, dan moeten wij daar als volwassenen ook iets van leren. Dat is het sociale aspect van communicatie, en dat is hier ongelooflijk belangrijk.'

Ingesleten patronen

Het Noord-Hollandse roc Horizon College werkt al een aantal jaren samen met het Taalcentrum-VU, onder andere voor het jaarverslag. Samen met zijn collega's volgde Van der Zwaag bovendien de Taalcentrumtraining *Schrijven voor het web*. 'Onze communicatiemedewerkers moeten regelmatig artikelen schrijven', legt hij uit. 'Voor onze website en voor intranet, maar bijvoorbeeld ook voor brochures en persberichten. Dat kunnen we heel behoorlijk, maar het is goed als je af en toe wordt geconfronteerd met ingesleten patronen. Het lastige is namelijk dat je als je schrijft – anders dan in een gesprek – nooit direct respons krijgt. Ik heb nog nooit een reactie op een persbericht gekregen als: goh, wat een dijk van een boodschap had je daar, wat een perfecte kop en lead en wat jammer

dat ik het zo snel uit had. Daar sta je in zo'n training even goed bij stil.'

Meer kans op succes

'Als het om taal gaat, staan we als onderwijsinstelling natuurlijk extra in de schijnwerpers. Maar het belangrijkste is dat we goed willen communiceren met onze doelgroep. En die is in ons geval heel divers: scholieren, onze toekomstige deelnemers, en ook hun familie en vrienden. Daarom is het zo belangrijk dat we onze boodschap goed kunnen overbrengen. Maar dat geldt zeker ook voor onze deelnemers, de studenten. Iemand die de taal goed beheerst, heeft veel meer kans op succes in de opleiding, tijdens de stage en later op het werk. Daarom is taalvaardigheid juist bij ons een speerpunt. Als een van onze deelnemers op zijn vorige school een onvoldoende had voor Nederlands, dan helpen we hem om die achterstand zo snel mogelijk te repareren.'

Samen iets neerzetten

'Een paar weken geleden was ik bij een conferentie waar tachtig van onze leerlingen hielden als gastheer- en vrouw. Ook dan praten we veel over het belang van taal. Wat zeg je als je gasten ontvangt, hoe stel je een draaiboek op, hoe evalueer je de dag? Dat is niet alleen belangrijk om elkaar goed te begrijpen, maar ook om samen iets neer te zetten. Zo speelt taal op ons roc een grote sociale rol in de dagelijkse praktijk.'

'Van mijn toegenomen zelfvertrouwen ga ik nog veel profiteren'

Mariëtte Willemsen verzorgt haar colleges nu al regelmatig in het Engels. Vanaf september doet ze dat als docent op het prestigieuze internationale Amsterdam University College zelfs doorlopend. Om haar Engelse taalvaardigheid op het hoogste niveau te krijgen, volgt ze een privétraining.

'De specifieke oefeningen die ik doe, zijn precies afgestemd op die onderdelen waar ik mezelf nog kan verbeteren. Juist die individuele aandacht is het fijne aan een privétraining. Tijdens de training voeren we veel discussies op hoog niveau; Martin is een goede gesprekspartner. De *micro-lectures* die ik voor hem geef, dienen daarbij als basis. Tijdens de discussies corrigeert en adviseert hij me op een prettige manier.

Ik ga nog veel profiteren van mijn toegenomen zelfvertrouwen. Ik weet nu heel goed waar ik nog specifiek op moet letten, naast alles wat al goed gaat. Door deze training heb ik echt zin gekregen om aan mijn Engels te blijven werken!

Wanneer? Dinsdag 11 mei 2010, 11.00 uur
Waar? Vrije Universiteit, Amsterdam
Wie? Mariëtte Willemsen, docent moderne filosofie en esthetica aan de Vrije Universiteit Amsterdam
Wat? De laatste bijeenkomst van de privétraining *Individual English language coaching* van trainer Martin Millband. In totaal heeft ze acht bijeenkomsten van twee uur gevolgd.

Lofprijs voor taaltoets

Eind april 2010 ontving het Taalcentrum-VU de *Lofprijs der Nederlandse taal 2009* voor de taaltoets die het Taalcentrum afneemt aan alle eerstejaars VU-studenten. Prof. dr. Lex Bouter, rector magnificus van de VU, nam de prijs in ontvangst uit handen van CU-fractievoorzitter Arie Slob. De prijs is toegekend door bezoekers van de website van Stichting Nederlands. Die stichting stelt zich teweer tegen de overvloedige invloed van Engelse woorden in het Nederlands. De stichting kent elk jaar een lofprijs en een sofoprijs toe. De sofoprijs ging dit jaar naar Albert Heijn, voor het Engels op de verpakkingen van

Euroshopperartikelen. De prijs is een speciaal voor deze gelegenheid gemaakte plastic van kunstenaar Puk de Hondt (zie afbeelding). Tijdens de uitreiking sprak niet alleen de heer Slob: Anneke Neijt, hoogleraar taalkunde aan de RU, hield een pleidooi voor meertaligheid aan de universiteiten en namens het Taaloket hield Eline van Straalen een presentatie over het hoe, wat en waarom van het VU-taalbeleid. In zijn dankwoord benadrukte de heer Bouter nogmaals het belang van een goede taalvaardigheid, zowel Nederlands als Engels, voor het succesvol verloop van de studie.

Levendig Engels, zonder hollandismen

IVW Port State Control communiceert met 27 landen

Ivo Snijders

Het klinkt Engels en dat is het ook: Port State Control. Deze Europese 'havenstaatsinspectie' controleert of buitenlandse zeeschepen voldoen aan alle internationale eisen. De inspecties worden uitgevoerd in het kader van het zogeheten Paris Memorandum of Understanding (PMOU). Het secretariaat, ondergebracht bij de Inspectie Verkeer en Waterstaat (IVW), zorgt dat alles op rolletjes loopt.

'Ons secretariaat ondersteunt alle 27 landen die zijn aangesloten bij het PMOU on Port State Control', zegt Ivo Snijders, secretaris bij PMOU. 'We organiseren bijvoorbeeld seminars en vergaderingen, en we maken daar ook een verslag van. Engels is daarbij altijd de voertaal. Wij denken dat we daar best goed in zijn, maar er valt natuurlijk altijd wat te verbeteren.'

Geen hollandismen

'Het blijft natuurlijk formele, ambtelijke taal die we gebruiken. Dan is het soms best lastig om het taalgebruik wat te verlevendigen, zonder dat het te populair wordt. Ook heeft een e-mail bijvoorbeeld een andere formele status dan een fax of brief. Voor ons is het belangrijk om te weten hoe dat in het Engels werkt, welke regels daarvoor zijn. Maar het grootste gevaar dat op de loer ligt, is hollandisme. Als je niet zo snel een formulering in het Engels weet, heb je snel de neiging om een Nederlandse zin letterlijk te vertalen. Dat gaat meestal goed, maar soms niet. En dan krijg je de bekende blunders als 'we always get our sin'. Een Duitser of Fransman begrijpt zo'n letterlijke vertaling al helemaal niet. En de Engelsen en leren zijn vaak te beleefd om er iets van te zeggen.'

Herhalingen

'Zeker in een vergaderverslag moeten we heel nauwgezet weergeven wat er is gezegd. Daarbij willen we zo min mogelijk in standaardzinnen of herhalingen vervallen. De concepttekst sturen we altijd eerst naar alle leden, zodat die kunnen kijken of hun eigen bijdrage correct is genotuleerd. In vergelijking met vorige jaren kregen we dit keer vrijwel geen enkel commentaar terug. Dat beschouw ik maar als een compliment.'

Port State Control voor buitenlandse schepen

Zeeschepen onder buitenlandse vlag moeten voldoen aan internationale wet- en regelgeving. Op basis van de Wet Havenstaatcontrole worden ze daarom gecontroleerd.

Het doel van Port State Control is schepen te weren die niet aan de internationale eisen voldoen.

In Nederland is Port State Control ondergebracht bij de Inspectie Verkeer en Waterstaat, Toezicht-eenheid Zeevaart, gevestigd in Rotterdam. Lees meer over Port State Control op www.ivw.nl of www.parismou.org.

Doe mee aan de Taalcentrum-VU-columnwedstrijd!

Columns schrijven is hip. Van Johan Cruijff tot Tosca Niterink en van Hans Wiegel tot Carice van Houten: een béétje bekende Nederlander heeft er tegenwoordig een. Ook in zakelijke communicatie komen columns steeds vaker voor: de column is een graag geziene rubriek in bedrijfsbladen en op bedrijfsblogs.

Columns schrijven is niet alleen hip – het is ook een kunst. Wat wel, en wat juist liever niet te doen in uw column als het gaat om thema's als actualiteit, lezersgerichtheid, uw openingszin, het persoonlijke tintje, de tekststructuur, woordkeus, het tekstritme en het slot? Tussen maandag 21 juni en vrijdag 2 juli 2010 vindt u op www.taalcentrum-vu.nl/columnwedstrijd elke werkdag een *do* en een *don't* voor het schrijven van een column. En hebt u daarna de smaak te pakken, dan kunt u meteen meedoen aan de Taalcentrum-VU-columnwedstrijd!

Hoe doet u mee?

Zittend voor uw tent in Frankrijk, op de bijrijderstoel tijdens uw roadtrip door de VS of op een kolossaal Drents hunebed, hebt u deze zomer alle tijd om met behulp van onze tips een pakkende column over taal te schrijven. Stuur vóór 1 augustus 2010 uw column van minimaal 200 en maximaal 300 woorden naar Anne Boerrigter (aboerrigter@taalcentrum-vu.nl) onder vermelding van 'Taalcentrum-VU-columnwedstrijd'.

Win eeuwige roem en een boekenpakket!

De winnende inzending krijgt niet alleen eeuwige roem, maar wordt ook als gastcolumn geplaatst in het septembernummer van het Taaljournaal (oplage: 5.000 exemplaren). Ook wordt uw kunststukje gepubliceerd op www.taalcentrum-vu.nl. Als kers op de taart krijgt u als prijswinnaar een boekenpakket thuisgestuurd met drie bundels van (inter)nationale topcolumnisten.

'In zekere zin is een column een brief aan onzichtbare lezers'

(Gerrit Komrij)

TAALCENTRUM - VU

Laat woorden werken.

VERTALINGEN • TRAININGEN • TEKSTREDACTIE

De Boelelaan 1105 | 1081 HV Amsterdam | T 020-598 6420 | E info@taalcentrum-vu.nl | W www.taalcentrum-vu.nl

Deze brochure is gedrukt op papier met het FSC-keurmerk